

Kim «faşist»?

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Kim "faşist"? KIM "FAŞİST"?

Şunuň aşagyny çyzalyň:

Ideologiýalar, teoriýalar bilgesleýin diýen ýaly garym-gatym edildi.

Düşünjeleriň, adalgalaryň ýoýulyp, üýtgedilip içi boşadyldy.

Sağçy, çepçi, faşist, kommunist, nasionalist, milletçi, demokrat, liberal we ş.m adalgalar hakyky berýän manysyndan çykaryldy. Kim sağçy, kim çepçi aň bulaşdyryjy-problematiki hala getirildi. Şeýlelikde "zihinsel ýol haritaları" ýok edildi. Şeýtmek bilen maksat, hakykatyň ýalňyş düşünilmegini üpjün edip, jemgyýetçilik durmuşyny täzeden formulirlemek!

Munuň "oýlap tapyjysy" neoliberalizm diňe ykdysadyýeti däl, syýasaty, medeniýeti düybünden üýtgedip taşlady. Iň uly propoganda serişdesi bolan global mediýa näme diýse, ýerli ölçegdäki «terjime intellektuallary» halkyň boýnuna şony dakdy. Mysal üçin:

Eksplutatirleýji globallaşdırma garşıy döwlet bazaryny-ýurduny goramaga synanyşanlara, göreşenlere «faşist» diýildi! Şeýdibem faşizm finans kapitalist eksplutasiýanyň döreden düzgüniniň daşyna çykaryldy. Ýogsa bolmasa faşizm kapitalizmiň, totalitar dolandyryş formasy – eksplutatirleýji ideologiyasydyr. Ykdysady krizis netijesinde girdejisi peselen kapitalist synpyň eksplutatirleýji düzgünini berkitmevi üçin işçiler synpynyň garşylygyny ýok etmek maksady bilen durmuşa geçiren režimidir.

Şol sanda... Kapitalizmiň "zulum ýaragy" hökmünde tarih sahnasyna çykarylan faşizm bilen globallaşmagyň arasyndaky ykdysady gurluşyň meñzeşligi gutulgysyzdyr. Ýagdaý şeýle bolýan bolsa:

Global eksplutasiýa garşıy ekin meýdanyny saklap galjak bolýan daýhan, ussahanasyny, atelýesini gorajak bolýan telekeçi, çeken zähmetiniň hakyny talap edýän işçi faşist bolup bilermi?

Özem:

Faşizmi sa:p medeni galyplar bilen çäklendirdiler!

Synpy özeninden çykarmak üçin şahsyň psihologiki aýratynlygyndanam «faşizm» gözläp ýören boldular! Hemmeleriň gündelik durmuşda biri-birlerine «faşist» diýilmegi üpjün edilip, faşizme bolan ýigrenje beleň berildi...

• LE PEN FAŞIŞTMI?

Marin Le Peniň ady nirede tutulsa, derrew oňa «faşist» tagmasy ýelmenýär.

Her globallaşma garşıy çykan her «nasionaliste» faşist diýip bolaromy?

Ykdysadyyetde «kollektiwizasiýany» öñe sürüänlere «faşist» diýip bolaromy?

Her “güýçli döwlet” ideýasyny öñe tutýana «faşist» diýip bolaromy?

NATO, Ýewropa bileleşigi guramalaryna aralyk saklaýan her kese «faşist» diýip bolaromy?

Russiýa, Hytaý ýaly döwletlere ýakynlaşmak isleyänlere «faşist» diýip bolaromy?

Eger... Bosgunlara garşıy durýandygy sebäpli «faşist» diýyän bolsaňyz, Günbataryň ähli liderlerine «faşist» diýmeli dälmi eýse?

«Jöhit duşmany» diýilýän bu syýasatçy zenan birnäge ýyl bări asly alžirli jöhit Lois Aliot bilen bile isleyär, Aliotyň özem «Nasional front» partiýasynyň başlygynyň orunbasary we şäher sowetiniň başlygy!

Marin Le Pen genoside her gezeginde «warwarlygyň çürbaşy» diýyär. Gollandiyadaky musulman duşmany sağy populist PVV ýaly olam Ysraýyla ýakynlaşma syýasatyny ýöredýär...

“Haksız, ýalňış we karikatura maksatly” diýip baha beren partiýasyny «šeýtanlaşdırma propogandasından» çykarmak üçin kakasyny-da partiýanyň hataryndan çykardı!

Aşa sag kesgitlemesini kemsidiji hasaplap, şeýle diýyär:

“Nädiп aşa sagyň tarapyny tutayýn? Meselesi näme bolanda-da, bildiryän talaplarymyz çäkden çykma teklipnamalardyr öýdemok.”

Wengeriýanyň «Ýobbik» ýa-da Gresiýanyň «Altyn şapak» ýaly neonasistik partiýalary bilen gatnaşy whole ret edýär. Tersine, 2015-nji ýylyň saýlawlarynda grek sosialistleriniň bileleşen SYRIZA partiýasyny goldady. İşçileriň 1-nji maý günü mynasybetli geçirýän demonstrasiýalaryna gatnaşýar...

Uzatmaýyn:

Gürrünsiz, men ondan «ak jüýje» ýasajak bolamok, meselem onuň sözlerinde musulmanlara garşıy gönükdirilen saýry duşmançylygy peslär ýaly däl.

Şuňa geleýin:

- **KIMDEN SES ALÝAR?**

Marin Le Peniň gatnaşan soňky üç saýlawynda alan ses gatnaşygy şeýle:

2012-nji ýylda 18%.

2017-nji ýylda 34%.

2022-nji ýylda 42%.

Sowal şu: ol barha artýan seslerini kimlerden alýar? Hem oña sez berýän ähli saýlawçylara «faşist» diýip bolarmy?

Soňky saýlawlar boýunça geçirilen pikir soralşyklarda professional döwlet ýolbaşçylarynyň – «ak ýakalylarynyň» 71%-i Makrona ses beren bolsa, işçiler synpyny düzüän «mawy ýakalylarynyň» 68%-nice Le Pene ses berendigi ýüze çykdy!

Bu bolsa, Trampa saýlawlarda ýeňiš gazandyran amerikan saýlawçylarynyň bire-bir profili...

Bu bolsa, Angliýadaky Breksit ses berliğiginin bire-bir profili...

Sag-çep syýasy bölünüşigi indi globalçylar-şäherli elitalar bilen elinde döwlet-ynanç kimliginden başga hiç zat galmadık ezilenleriň arasyndamy?

Fransuz sosiology Sylwain Krepon Le Peniň partiýasy FN-niň sesleriniň artyşyna şeýle baha berdi:

«FN-iň sesi globallaşmagyň gurbanlaryndan toplandy: Ykdysady krizis we bäsdeşlik sebäpli batyp barýan ownuk telekeçilerden, hususy sektorlarda işleýän pes aýlykly işçilerden, iş tapmayan işsizlerden...»

FN garyp ýasaýan we güzeranyny nädip dolarkam diýen gorkusy bar adamlardan köp ses alýar...»

Käbir çepçileriň “faşist neoliberalizm” olgusunu gözden sypdyryp, “faşist Le Pen bu sesi nireden alýar?” diýmegi ideologik körlükden başga hiç zat däldir!

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 28.04.2022 ý. Publisistika